

Marcin Wałdoch*

 <https://orcid.org/0000-0002-8778-1780>

ZARYS TEORII AKUMULACJI WŁADZY W POLSKICH SAMORZĄDACH TERYTORIALNYCH

WPROWADZENIE

Prezentowany artykuł jest wynikiem próby sformułowania autorskiej koncepcji teorii akumulacji władzy w polskich samorządach terytorialnych.

Problemem badawczym była relacja, jaka zachodzi pomiędzy zachowaniem wyborczym (wykorzystanie biernego prawa wyborczego) a stopniem koncentracji władzy w organach uchwałodawczych gmin (w przypadku tego badania w radach miejskich). Przede wszystkim jako zmienną przyjęto podaż wyborczą, ponieważ jest to zmienna wpływająca na wynik wyborów i tej relacji nikt dotąd nie badał w odniesieniu do warunków polskiego systemu wyborczego na szczeblu samorządowym. W literaturze przedmiotu znajduje podstawę twierdzenie, że im większa różnorodność wyboru w czasie wyborów, tym wybory stają się bardziej znaczące dla wyborców i ta różnorodność znacząco wzmacnia procesy i instytucje demokratyczne [Kittilson, Anderson 2009: 1]. W tym świetle omawiane badanie daje asumpt do parafrazy *a contrario* powyższej konstatacji, że im mniejsza różnorodność wyboru w czasie wyborów, tym wybory stają się mniej znaczące dla wyborców i brak tej różnorodności znacząco osłabia procesy i instytucje wyborcze. Jak piszą P. Stępień i M. Pierzgałski: „Generalnie, im większa liczba kandydatów przypadająca na jeden mandat, tym większe szanse na dopasowanie ofert wyborczych do preferencji głosujących; większa liczba

* Dr, adiunkt, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wydział Nauk o Polityce i Administracji, waldoch@ukw.edu.pl

kandydatów (alternatyw) ma sprzyjać większej konkurencyjności wyborów, a przez to wzmacniać poczucie niepewności co do ich ostatecznego wyniku. Praktyka polityczna państw demokratycznych dostarcza jednak licznych dowodów przeczących temu założeniu. Okazuje się, że nawet skonsolidowane demokracje (jak np. amerykańska lub brytyjska) nie są wolne od tzw. elekcji niekonkurencyjnych, czyli wyborów rozgrywanych w warunkach braku politycznej konkurencji” [Stępień, Pierzgalski 2022: 192]. Na tle przedstawianego badania wybory niekonkurencyjne są przypadkiem skrajnym, kiedy obywatele po prostu nie korzystają z biernego prawa wyborczego lub korzystają z niego w minimalnym stopniu. Jednocześnie z dotychczasowych badań wynika, że niewielka liczba kandydatów w wyborach może być przejawem konsolidacji demokracji, tylko nie wiadomo, jak zjawisko to przebiega na poziomie lokalnym. Co więcej, duża liczba kandydatów może cechować systemy autorytarne [Stępień, Pierzgalski 2022: 192]. Należy uznać, że przedstawiony problem badawczy wpisuje się w tematykę koncentracji i akumulacji władzy w określonych systemach wyborczych.

W dostępnych wynikach badań nad zachowaniami wyborczymi nie można znaleźć takich, które prezentowałyby relacje, jakie zachodzą pomiędzy podażą wyborczą a stopniem koncentracji władzy w organach władzy na szczeblu lokalnym. Również istniejące teorie z zakresu zachowań wyborczych nie wyjaśniają zależności takich zjawisk jak stopień koncentracji władzy w organach władzy lokalnej, czyli np. w radach gmin (miast), i aktywność wyborcza obywateli, którzy skorzystali ze swojego biernego prawa wyborczego. Istnieją, również na gruncie polskiej politologii, badania systemów wyborczych, w których wykazuje się na przykład, że wielkość okręgu wyborczego ma decydujący wpływ na siłę odchyżeń od proporcjonalności wyników wyborów, co pozwala na wysunięcie wniosku, że polski system wyborów proporcjonalnych prowadzi w rzeczywistości samorządowej do dysproporcjonalności ich wyników, szczególnie w odniesieniu do efektu aktu wyborczego [Michalak 2021: 68]. Inną zmienną istotną dla wyników wyborów proporcjonalnych może być liczba mandatów przypisana do okręgu. Konstatacja z badań tej zmiennej jest taka, że im większa liczba mandatów w okręgu, tym wyższa proporcjonalność wyborów na „wyjściu” [Michalak 2016b: 68]. I w tym przypadku jednak nie są to studia nad znaczeniem i wpływem podaży wyborczej, gdyż takich studiów do tej pory po prostu nie ma.

Istotne problemy, które mogą warunkować skalę korzystania z biernego prawa wyborczego w Polsce i innych państwach demokracji liberalnej, to apatia społeczna oraz depolityzacja polityki lokalnej. Wskazanie tych dwóch kwestii nie wyczerpuje jednak katalogu spraw i problemów, które mogą się przekładać na niski poziom korzystania z biernego prawa wyborczego przez obywateli w wyborach samorządowych.

Istnieje wiele odrębnych problemów dotyczących korzystania z biernego prawa wyborczego, które wykraczają poza kulturę polityczną. Odnoszą się one przede wszystkim do warunków socjoekonomicznych, które w polskich miastach średniej wielkości nie są dla ogółu mieszkańców sprzyjające i mogą stanowić istotną barierę w procesie konsolidacji demokracji na poziomie lokalnym [Szymaniak 2021]. Choć więc autor brał pod uwagę te czynniki w swojej refleksji nad podejmowanym zagadnieniem, nie były one badane. Nie badano również tego, co może mieć wpływ na niską podaż wyborczą. Można jedynie założyć, że poza wskazanymi uwarunkowaniami – kulturą polityczną i warunkami socjo-ekonomicznymi – poważny wpływ może mieć także niewielka liczebność elity politycznej w społecznościach lokalnych. Wyodrębnienie istotnych zagadnień problemowych, które mogą mieć wpływ na niską podaż wyborczą, wymaga odrębnych studiów. Jest to niewątpliwie zagadnienie wielowymiarowe i wieloaspektowe, np. należałoby też odrębnie rozważyć specyfikę miast średniej wielkości w Polsce.

HIPOTEZA, PYTANIA BADAWCZE I PODSTAWY TEORETYCZNE

Celem pracy była analiza znaczenia obywatelskiej partycypacji poprzez korzystanie z biernego prawa wyborczego dla koncentracji władzy lokalnej.

Hipotezą prowadzonego badania jest przypuszczenie, zgodnie z którym stopień korzystania obywateli z biernego prawa wyborczego ma zasadniczy wpływ na stopień koncentracji władzy w polskiej rzeczywistości lokalnych samorządów terytorialnych, w radach miejskich.

Postawiono następujące pytania badawcze:

- Jaka relacja istnieje pomiędzy systemem wyborczym a stopniem koncentracji/akumulacji władzy w radach miejskich w Polsce?
- W jakim stopniu korzystanie z biernego prawa wyborczego może wpływać na stopień koncentracji władzy w radach miejskich w Polsce?
- Jak silna jest korelacja pomiędzy liczbą kandydatów do objęcia mandatu radnego a stopniem koncentracji władzy w radach miejskich w Polsce?

Niniejszy artykuł wpisuje się w badania ilościowe na gruncie nauk o polityce, skoncentrowane na danych z systemów wyborczych z lat 2006–2018 w wyborach samorządowych w Polsce. W badaniu wykonano analizę statystyczną [Michalak 2016a]. Skoncentrowano się na zebraniu danych dotyczących liczby kandydatów do rad miejskich w wyselekcjonowanych miastach oraz wynikach wyborów samorządowych za lata 2006–2018. Zbadano korelację pomiędzy średnią liczbą wyborców przypadających na jednego kandydata a średnią odsetką zdobytych mandatów w radzie miejskiej wybranych miast

przez zwycięskie komitety. W ten sposób na bazie wcześniej prowadzonych już badań wyselekcjonowano dwie zmienne, pomiędzy którymi badano stopień korelacji Pearsona.

W ujęciu teoretycznym badanie i artykuł wpisują się w agregatywną teorię demokracji (mechanizm agregowania preferencji wyborczych), zgodnie z którą najważniejszym elementem systemu demokratycznego jest instytucja wyborów, która poprzez akt wyborczy ma gwarantować maksymalizację szczęścia w wymiarze społecznym [Ciszewski 2018: 165–167], a jednocześnie uwzględniają pogląd, że demokracja oparta na zasadzie większości może sprzyjać tyranii [Shapiro 2006: 14, 26]. Praca ta w szerszej perspektywie wpisuje się w spór o to, jak pisał A. Antoszewski [1998: 8]: „kto faktycznie sprawuje (sprawować powinien) władzę, w czym interesie i za pomocą jakich instrumentów”. Autor podjął na gruncie empirycznym próbę eksplanacji tego, czym system demokratyczny w skali lokalnej był w analizowanych latach (2006–2018), nawiązując tym samym do empirycznych teorii demokracji [Antoszewski 1998: 8] i pytania o to, gdzie „leżała rzeczywista władza” w obowiązujących systemach wyborczych.

W wyniku badań prowadzonych przez autora w 2016 r. odkryto istotną zależność pomiędzy liczbą wyborców przypadających na jednego kandydata do rad miejskich a stopniem koncentracji władzy. Dla badanych miast (Chojnice, Łębork, Starogard Gdański, Świecie, Sopot) uwzględniono wyniki z wyborów samorządowych z lat 2006, 2010 i 2014. Dzięki uśrednieniu danych za trzy lata wyborcze porównano średnią liczbę obywateli uprawnionych do głosowania przypadających na jednego kandydata ze średnią liczbą miejsc (mandatów) zdobytych przez zwycięski komitet wyborczy w radzie miejskiej. Według współczynnika r -Pearsona korelacja dla tych zmiennych wyniosła $r = 0,43$, była to więc korelacja dodatnia o istotnym znaczeniu. Wyniki badań oznaczały, że wzrost liczby osób uprawnionych do głosowania przypadających na jednego kandydata do rady miejskiej w badanych miastach, i być może w innych miastach o podobnej wielkości w Polsce, będzie oznaczał wzrost koncentracji władzy (nadreprezentacji). Z drugiej zaś strony, prawdopodobnie im mniejsza będzie liczba obywateli przypadających na kandydata do rad gmin, tym mniejsza będzie koncentracja władzy w tych radach gmin [Wałdoch 2016: 266–268]. Według tej wiedzy najistotniejsze dla zrozumienia stopnia koncentracji władzy w radach miejskich powinno być analizowanie stopnia, w jakim obywatele korzystają z biernego prawa wyborczego. Najprościej rzecz ujmując, prawdopodobnie im więcej obywateli kandyduje do rad miejskich, tym niższa będzie w tych radach koncentracja władzy.

Ważnym aspektem wyników badań jest spostrzeżenie, że na to zjawisko ma prawdopodobnie wpływ przyjęty system wyborczy, bowiem w miastach, w których wprowadzono jednomandatowe okręgi wyborcze (JOW), czyli

system większościowy, zjawisko koncentracji władzy w radach miejskich pogłębiało się po wyborach. Zjawisko wysokiej koncentracji władzy (nadreprezentacji) będzie występowało przy niskim stopniu korzystania z biernego prawa wyborczego bez względu na przyjęty system wyborczy – proporcjonalny czy większościowy (tak wynika z przeprowadzonej dalej analizy). Jednakże po wprowadzeniu JOW korelacja pomiędzy liczbą obywateli przypadających na jednego kandydata do rady miejskiej a stopniem koncentracji władzy spada, czyli wyższa jest w systemach proporcjonalnych w wyborach do rad gmin w Polsce. Autor zdecydował się nazwać zjawisko istotnej zależności pomiędzy liczbą obywateli przypadających na jednego kandydata do rady gminy w Polsce a stopniem koncentracji władzy w radzie gminy po wyborach – teorią akumulacji władzy w polskich samorządach terytorialnych. W celu ugruntowania wyników poprzedniego badania autor rozszerzył liczbę miast objętych badaniem oraz uwzględnił wyniki wyborów samorządowych z 2018 r.

Można więc założyć, że z podażą w systemach wyborczych jest podobnie jak z mityczną niewidzialną ręką wolnego rynku: za wolnym rynkiem kryją się grupy interesu, często te same, które sterują w sposób bezpośredni bądź pośredni procesem wyborczym.

POGŁĘBIONA ANALIZA KORELACJI

Po zmianach w Kodeksie wyborczym ogłoszonych w 2018 r.¹ doszło do przyjęcia systemu proporcjonalnego zamiast JOW w gminach, które mają ponad 20 tys. obywateli. Zmiana ta została wprowadzona w 342 gminach w Polsce. Jak wskazano wyżej, analizowano jedynie sytuację pięciu miast pomorskich, a w czterech z nich niebędących miastami na prawach powiatu (Chojnice, Starogard Gdański, Świecie i Lębork) wprowadzono również w 2014 r. system JOW, który w wyborach samorządowych w 2018 r. został zastąpiony systemem proporcjonalnym. Spowodowało to znaczący wzrost stopnia korelacji Pearsona pomiędzy średnią liczbą wyborców przypadających na jednego kandydata a stopniem koncentracji władzy (nadreprezentacji) w radach miejskich, bowiem korelacja Pearsona wynosi w tym przypadku dla tego zbioru miast $r = 0,7$, co przedstawiono w tabeli 1. Jest to więc silna korelacja dodatnia. Wcześniej, o czym była już mowa, korelacja Pearsona dla tego zbioru danych za okres wyborczy 2006–2014 wynosiła $r = 0,43$, ale fakt przejścia analizowanych miast na system proporcjonalny doprowadził do sytuacji, w której korelacja ta stała się silna, potwierdzając też wcześniejsze przypuszczenie,

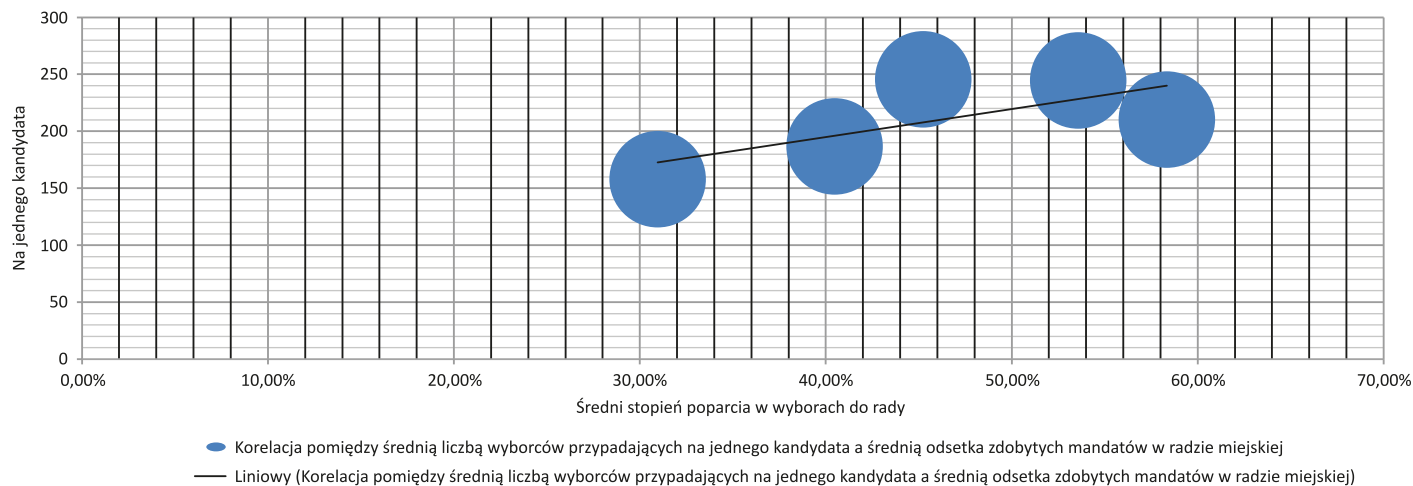
¹ Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. 2011 nr 21 poz. 112).

że teoria akumulacji władzy w samorządach lokalnych w Polsce prawdopodobnie może prawidłowo wyjaśniać stopień koncentracji władzy w radach gmin w Polsce, przede wszystkim w gminach objętych systemem proporcjonalnym. Potwierdzeniem tych ustaleń może być to, że również dla tego zbioru danych, ale nieuśrednionych, za lata 2006 i 2010, kiedy w tych miastach obowiązywał system proporcjonalny, korelacja Pearsona wynosiła odpowiednio $r = 0,69$ i $r = 0,76$, także zatem była to silna korelacja dodatnia. Istnienie tej korelacji może sugerować, że im mniejsza liczba wyborców przypada na jednego kandydata do rady (czyli im więcej osób kandyduje), tym niższa będzie koncentracja władzy w radzie po wyborach, i rodzaj systemu wyborczego nie ma znaczenia dla istnienia tej korelacji. W związku z tym im większa liczba wyborców przypada na jednego kandydata (niska partycypacja, niewielu kandydatów – niski stopień wykorzystania biernego prawa wyborczego), tym wyższa będzie koncentracja władzy w radzie.

Tabela 1. Korelacja pomiędzy średnią liczbą wyborców przypadających na jednego kandydata a średnią odsetka mandatów w radzie miejskiej zdobytych przez zwycięskie komitety w latach 2006–2018 dla wybranych miast powiatowych

Miasto	2006	2010	2014	2018	Średnia mandatów zdobytych przez zwycięski komitet w radzie miejskiej	Średnia wyborców na jednego kandydata w wyborach 2006–2018
Chojnice	42,85%	47,61%	76,19%	47,61%	53,57%	244,52
Lębork	23,81%	38,10%	38,10%	23,81%	30,96%	158,08
Starogard Gdański	38,10%	47,62%	38,10%	57,14%	45,24%	245,45
Świecie	57,14%	33,33%	38,10%	33,33%	40,48%	186,57
Sopot	71,43%	38,10%	61,90%	61,90%	58,33%	210,19
Korelacja Pearsona						0,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie: PKW 2006, 2010, 2014, 2018.

Rys. Korelacja pomiędzy średnią liczbą wyborców przypadających na jednego kandydata a średnią odsetką zdobytych mandatów w radach miejskich dla analizowanych miast.

ROZSZERZONY ZBIÓR DANYCH

Dla prezentowanej analizy postanowiono rozszerzyć zbiór danych o kolejne miasta liczące powyżej 20 tys. mieszkańców, w których obowiązuje obecnie system proporcjonalny, tj. o Słupsk, Malbork, Kwidzyn, Szczecinek i Inowrocław. Miasta te nie przekraczają 100 tys. mieszkańców. Ponadto do analizy zdecydowano się włączyć Bydgoszcz, Gdańsk, Szczecin, Poznań i Wrocław, tym samym uzupełniając zbiór o duże miasta wojewódzkie. Obliczono korelację Pearsona między średnią liczbą wyborców przypadających na jednego kandydata a średnią odsetka mandatów w radzie miejskiej zdobytych przez zwycięskie komitety w latach 2006–2018. Dla zbioru miast: Malbork, Kwidzyn i Szczecinek wykryto bardzo silną korelację $r = 0,98$, a więc niemal całkowitą korelację dodatnią. Podobnie dla zbioru miast: Bydgoszcz, Gdańsk, Szczecin, Poznań i Wrocław wykryto korelację $r = 0,97$, a więc również niemal całkowitą korelację dodatnią. Natomiast pewne anomalie dotyczą tej samej korelacji dla miast Słupsk i Inowrocław, dla których, jako dla zbioru, korelacja Pearsona wynosi $r = -0,37$ i jest to bardzo słaba korelacja ujemna, czego na tym etapie badań autor nie potrafi wyjaśnić. Być może w miastach, które liczą od 50 do 100 tys. mieszkańców, system wyborczy oddziałuje na badaną korelację w inny sposób, lecz dalsza weryfikacja tych ustaleń wymagałaby przeprowadzenia badań na zbiorze miast podobnej wielkości.

Tabela 2. Korelacja pomiędzy średnią liczbą wyborców przypadających na jednego kandydata a średnią odsetka mandatów w radzie miejskiej zdobytych przez zwycięskie komitety w latach 2006–2018 dla dużych miast wojewódzkich

Miasto	2006	2010	2014	2018	Średnia mandatów zdobytych przez zwycięski komitet w radzie miejskiej	Średnia wyborców na jednego kandydata w wyborach 2006–2018
Bydgoszcz	41,93%	41,93%	38,71%	51,61%	43,55%	741,64
Gdańsk	61,76%	76,47%	67,64%	47,05%	63,23%	1014,59
Szczecin	48,38%	48,38%	32,26%	41,93%	42,74%	780,38
Poznań	55,88%	45,94%	47,06%	61,76%	52,66%	919,91
Wrocław	37,83%	51,35%	54,05%	45,94%	47,29%	855,185
Korelacja Pearsona						0,966563

Źródło: opracowanie własne na podstawie: PKW 2006, 2010, 2014, 2018.

Tabela 3. Liczba wyborców na jednego kandydata w latach 2006–2018 w wyborach samorządowych w wybranych miastach powiatowych

Miasto	2006	2010	2014	2018	Średnia za lata 2006–2018
Bydgoszcz	524,43	661,84	564,91	1215,40	741,645
Gdańsk	925,65	942,99	965,94	1223,80	1014,595
Szczecin	599,13	674,16	622,98	1225,25	780,38
Poznań	676,55	977,13	711,57	1314,39	919,91
Wrocław	877,09	888,86	724,21	930,58	855,185

Źródło: opracowanie własne na podstawie: PKW 2006, 2010, 2014, 2018.

Tabela 4. Korelacja pomiędzy średnią liczbą wyborców przypadających na jednego kandydata a średnią odsetka mandatów w radzie miejskiej zdobytych przez zwycięskie komitety w latach 2006–2018 dla wybranych miast powiatowych

Miasto	2006	2010	2014	2018	Średnia mandatów zdobytych przez zwycięski komitet w radzie miejskiej	Średnia wyborców na jednego kandydata w wyborach 2006–2018
Malbork	38,09%	52,38%	57,14%	28,57%	44,05%	206,71
Kwidzyn	33,33%	57,14%	61,90%	42,85%	48,81%	229,36
Szczecinek	57,14%	61,90%	71,42%	61,90%	63,09%	259,47
Korelacja Pearsona						0,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie: PKW 2006, 2010, 2014, 2018.

Tabela 5. Liczba wyborców na jednego kandydata w latach 2006–2018 w wyborach samorządowych w wybranych miastach powiatowych

Miasto	2006	2010	2014	2018	Średnia za lata 2006–2018
Słupsk	192,88	219,45	206,11	442,83	265,32
Malbork	102,35	234,29	309,46	180,76	206,72
Kwidzyn	142,20	180,41	338,08	256,76	229,36
Szczecinek	174,02	178,39	453,85	231,64	259,48
Inowrocław	168,67	254,27	750,62	280,08	363,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie: PKW 2006, 2010, 2014, 2018.

KONKLUZJE

Problem koncentracji władzy lub jej akumulacji jest od dawna przedmiotem studiów, badaczy nurtuje bowiem, dlaczego w pewnych wspólnotach politycznych koncentracja lub akumulacja władzy jest niższa, a w innych wyższa. Wnioskuje się między innymi, że stopień koncentracji władzy jest zależny od wielkości wspólnoty: im większa wspólnota, tym niższa – według badaczy – powinna być koncentracja władzy. Społeczności większe są heterogeniczne, naturalnie sprzyjając różnorodności [Gerring, Maguire, Jaeger 2018: 491–495]. Zjawisko to zostało ustalone dla wspólnot ogólnopństwowych, ale dotąd brakuje studiów nad systemami wyborczymi w przestrzeniach lokalnych, które to studia podejmowałyby problem koncentracji i akumulacji władzy w odniesieniu do zagadnienia podaży wyborczej. Zauważa się, że uwagę opinii publicznej oraz badaczy systemów wyborczych przyciąga przede wszystkim zagadnienie frekwencji, a więc korzystania przez obywateli z czynnego prawa wyborczego, prawie zupełnie zaś pomijana jest kwestia biernego prawa wyborczego, tak jakby ten czynnik nie miał żadnego znaczenia dla systemu wyborczego i wyniku wyborów. W niniejszym opracowaniu czas poświęcono analizie ilościowej, w celu zbudowania podstawy do dalszych badań nad fenomenem podaży wyborczej i zakreślonej teorii akumulacji władzy, która odnosi się tutaj wyłącznie do przestrzeni jednostek samorządu terytorialnego w Polsce, i to do miast określonej wielkości (miasta średnie i duże). Niemniej wnioski z przeprowadzonego badania uprawdopodobniają, że im mniejsze jest korzystanie obywateli na szczeblu lokalnym z biernego prawa wyborczego, tym wyższy będzie stopień koncentracji władzy zwycięskiego komitetu wyborczego w radzie miejskiej, a to może powodować między innymi zjawisko prezydencjonalizmu oraz funkcjonowanie lokalnego życia politycznego w realiach wysokich dysproporcji wyborczych.

Gdyby przedstawione powyżej wyniki zostały potwierdzone poprzez rozszerzone i pogłębione badania, to należałoby uznać, że silne społeczeństwo obywatelskie oraz hasło „twórcie komitety” to dwa niezwykle istotne czynniki, które wpływając na szersze korzystanie z biernego prawa wyborczego, będą przeciwdziałały patologiom władzy lokalnej wynikającym ze zbyt dużej koncentracji władzy w radach miejskich. Niska podaż wyborcza może też, na zasadzie sprzężenia zwrotnego, wpływać na negatywne zjawiska na szczeblu ogólnopństwowym, takie jak statofobia [Wałdoch, 2018]. Tym samym prawodawca powinien dążyć do takich modyfikacji Kodeksu wyborczego, które wprowadzałyby system bodźców i zachęt dla wyborców do korzystania z biernego prawa wyborczego, gdyż należy je uznać za jeden z głównych czynników przeciwdziałania zjawisku zbyt wysokiej koncentracji władzy w polskich samorządach terytorialnych.

Ponadto przeprowadzone badanie zaprzecza agregatywną teorię demokracji, ponieważ – jak z niego wynika – wyłaniane przez wyborców ciała uchwałodawcze na poziomie polityki lokalnej, w polskich samorządach terytorialnych, w świetle zaprezentowanej teorii nie spełniają warunku preferencji wyborczych, gdyż tworzą wysokie dysproporcje wyborcze w wyniku mechanizmu akumulacji władzy. Takie realia życia politycznego mogą prowadzić do tyranii większości w przestrzeni lokalnej, wynikającej z kolei z niskiej podaży wyborczej w polskich wyborach samorządowych w miastach dużych i średniej wielkości.

BIBLIOGRAFIA

- Antoszewski Andrzej. 1998. *Współczesne teorie demokracji*. W *Studia z teorii polityki*. Red. A.W. Jabłoński, L. Sobkowiak. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Ciszewski Wojciech. 2018. „Czy demokracja to rządy większości wyłonionej w wyborach”. *AVANT* 9(1): 163–177.
- Gerring John, Maguire Matthew, Jaeger Jillian. 2018. „A General Theory of Power Concentration: Demographic Influences on Political Organization”. *European Political Science Review* 10(4): 491–513.
- Kittilson Mikki Caul, Anderson Christopher J. 2009. *Electoral Supply and Voter Engagement*, https://www.researchgate.net/profile/Miki-Kittilson/publication/228161229_Comparing_Voter_Participation_Individual_Resources_Orientations_and_the_Context_of_Party_Politics/links/0f3175317437aa669b000000/Comparing-Voter-Participation-Individual-Resources-Orientations-and-the-Context-of-Party-Politics.pdf (dostęp: 23.07.2023).
- Michalak Bartłomiej. 2016a. „Czy duże okręgi wyborcze zawsze zwiększają proporcjonalność wyborów? Nowe dowody z polskich wyborów parlamentarnych”. *Decyzje* 25: 67–82.
- Michalak Bartłomiej. 2016b. „Metody porównawcze stosowane w badaniach systemów wyborczych”. *Athenaeum* 51: 7–27.
- Michalak Bartłomiej. 2021. „(Dys)proporcjonalność polskich wyborów samorządowych”. *Przeгляд Prawa Konstytucyjnego* 4(62): 273–285.
- Shapiro Ian. 2006. *Stan teorii demokracji*, tłum. I. Kisilowska. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Stępień Paweł, Pierzgałski Michał. 2022. „Wybory niekonkurencyjne – dowody z elekcji lokalnych w Polsce”. *Studia Socjologiczne* 2(245): 191–218.
- Szymaniak Marek. 2021. *Zapaść: reportaże z mniejszych miast*. Wołowiec: Wydawnictwo Czarne.
- Wałdoch Marcin. 2016. „Analiza wpływu zmiany ordynacji wyborczej na życie polityczne społeczności lokalnych: dysproporcje wyborcze w pięciu miastach pomorskich (2006–2014)”. *Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość* 13: 255–272.
- Wałdoch Marcin. 2018. „Statofobia jako przyczyna cofania się fali demokratyzacji”. *Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość* 15: 97–124.
- Państwowa Komisja Wyborcza, *Wyniki wyborów samorządowych w roku 2006*, <https://wybory2006.pkw.gov.pl> (dostęp: 10.02.2021).
- Państwowa Komisja Wyborcza, *Wyniki wyborów samorządowych w roku 2010*, <https://wybory2010.pkw.gov.pl> (dostęp: 12.01.2021).

Państwowa Komisja Wyborcza, *Wyniki wyborów samorządowych w roku 2014*, <https://samorzad2014.pkw.gov.pl> (dostęp: 3.03.2021).

Państwowa Komisja Wyborcza, *Wyniki wyborów samorządowych w roku 2018*, <https://wybory2018.pkw.gov.pl> (dostęp: 6.05.2021).

Streszczenie

W niniejszym artykule autor podjął się badania korelacji Pearsona pomiędzy średnim odsetkiem zdobytych mandatów w radach miejskich wybranych miast w Polsce w wyborach samorządowych a średnią liczbą wyborców przypadających na jednego kandydata do rad miejskich w wybranych miastach w Polsce w latach 2006–2018. Wykryto silną korelację dodatnią pomiędzy tymi zmiennymi, co skłoniło autora do sformułowania zarysu teorii akumulacji władzy w polskich samorządach terytorialnych, dzięki której można wyjaśnić stopień koncentracji władzy w radach miejskich stopniem wykorzystania biernego prawa wyborczego przez obywateli.

Słowa kluczowe: system wyborczy, jednostki samorządu terytorialnego, podaż wyborcza, teoria akumulacji władzy

OUTLINE OF THE THEORY OF ACCUMULATION OF POWER IN POLISH LOCAL GOVERNMENTS (summary)

In this article, the author undertook a study of Pearson's correlation between variables such as the average percentage of seats won in municipal councils of selected cities in Poland in local elections and the average number of voters per one candidate for municipal council in selected cities in Poland between 2006 and 2018. As a result of the study, a strong positive correlation was found between the indicated phenomena and the variables, which led the author to formulate an outline theory of power accumulation in Polish local self-governments, thanks to which the degree of power concentration in city councils can be explained by the degree of use of the passive electoral right by citizens.

Keywords: electoral systems, local government, electoral supply, theory of electoral supply